

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frankovska ul. 6/I. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna šte. 1'50 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 2'50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. čk. ur. 11.197.

Stanovske organizacije in politične stranke.

Zmaga stanovske smeri v naši organizaciji nad strankarsko orientacijo je bila zgolj vprašanje naše politične zrelosti in nič drugega.

Večina slovenskega učiteljstva je preizkušeno častno prestala. Na izvršenem delu ne more nič izpremeniti otročje zlobno prizadevanje, predložiti javnosti ta pokret kot delo dvojice, trojice tovarišev, ki baje zasledujejo svoje osebne, prikrte namene.

Prej ali slej se vrnejo tudi oni tovariši v naše vrste, ki so izstopili iz organizacije, ker so tradicije v njih zmagale nad politično uvidevnostjo — vrnejo se, ko spoznajo, da nam osebnosti in neplodna prerekanja samo škodujejo.

Organizacija danes brani vse učiteljstvo.

Osamosvojitve organizacije od strankarskih vplivov je imela mogoče viden, da je naperjena proti eni sami stranki, kdor pa je objektivno dovolj, da očitnih dejstev ne taji, mora danes priznati, da ni tako, da danes organizacija uspešneje štiti baš nasprotnike našega pokreta, kot bi to mogla pod starim vodstvom. Lep primer so ravno sreski šolski nadzorniki, protivniki deklaracije, katerih marsikateri bi že odletel, če bi ga organizacija ne ščitila in zahtevala službene ugotovitve krivde pred odstranitvijo.

Sindikalizacija stanovske organizacije.

Govorimo sicer o sindikalizaciji stanovske organizacije, to pa seve ne v tej smeri, da bi si osvajali kako revolucionarno sindikalistično teorijo, ki negira parlamentarizem in moderno demokracijo ter je v svojem bistvu anacionalna, ampak v tem smislu, da se kot stan zavedamo svojih skupnih interesov in jih skupno zastopamo, da se zavedamo, kaj nas od drugih stanov in interesnih skupin loči, kaj nas z njimi druži, da se zavedamo svojega pomena in svoje politične moči, in se ne pustimo pod stanovsko firmo od političnih strank več drug proti drugemu izigravati.

Stališče do naroda.

Dobro se zavedamo, kako kompliciran organizem je narod, kako silno prepleteni so interesi raznih njegovih skupin, plasti, razredov in da vsak stanovski član kot svoboden državljan lahko pripada hkrati različnim interesnim krogom. Nemogoče je, da bi stanovska organizacija zajela in zadovoljevala vsa duhovna in druga stremjenja svojih članov. Ako bi hoteli v stanovski organizaciji gojiti neko ekskluzivno stanovstvo, ki bi nas v vsakem oziru hotelo izločiti iz narodovega javnega, političnega, kulturnega življenja kot samosvoj, lasten korpus, bi zabredli v isto enostranost, kot jo uganja politični strankar, ki pozna samo partijo, se druži samo s političnimi soimisljeniki in duhovno izživlja v tesnem okvirju strankine ideologije.

LISTEK.

ZMAGO BREGANT:

Šola bodočnosti in pot k njej.

(Dalje.)

B. Poglejmo drugo strujo. Pouk ročne spretnosti! Scherer: Werkunterricht, Röbger: Techniken, Löffler und Lindermann: Handfertigkeitsunterricht ter oni del naše učnega načrta za »ručni rad«, ki je predpisan za I. in II. razred.

Zaradi splošnega odklonilnega stališča učiteljstva proti rokotvornemu pouku in zaradi neuspehov so propagatorji rokotvornega pouka revidirali svoje prvotne nazore. Glavni zastopnik je Scherer, šolski svetnik v Büdingu s knjigo »Arbeitschule und Werkunterricht«. Ta zahteva, da naj dečki (deklice) delajo brez posebnega orodja (razen noža in škarij) in ne v šolskih delavnicah, pač pa v posebnih za to določenih urah. On je tudi s psihološkega, pedagoškega in socialnega stališča utemeljeval njegovo upeljavo. Podobno se danes zagovarja naš »ručni rad«.

Drugi propagator Denzer iz Wormsa s svojo knjigo »Schaffen und Lernen« že mnogo bolj globoko posega s svojo ročno spretnostjo v ostali pouk. Alfa in omega teh propagatorjev je metodično postopanje od lažjega k težjemu, da si pridobe dečki čim večjo ročno spretnost; a ne da se poglablja, olajšava, raz-

Stališče do političnih strank.

Kot stanovska organizacija računamo s političnimi strankami kot realnimi političnimi silami, obračamo se do njih, sledimo pozornost njihovega delu, priznavamo njih uspehe, če treba, nastopimo tudi proti njim v obrambo svojih pravic, načelno pa varujemo svojo neodvisnost napram vsem političnim strankam.

Ako kdo govori o »depolitizaciji« stanovske organizacije, potem ima pač v mislih le njeno osvoboditev od strankarske odvisnosti in nič več. Stanovske organizacije so politično borbene organizacije, ne pa kaka posvetna društva z vlogo pohlevnega posredovalca.

Uradniška politična stranka.

Tu pa tam slišimo glasove, da bi se naj uradništvu organiziralo v lastni politični stranki, da bi tako uspešneje uveljavilo svoje zahteve. Ne glede na politično resnost ali neresnost takih načrtov, vidimo v njih priznanje lastne politične nemoči.

Ali ni v uradniških vrstah pretežni del vse inteligence, ali ni inteligenca v vseh strankah vodilni faktor, ali ne bi bilo žalostno, ako bi pri volitvah štel samo naš glas, in ne tudi naš vpliv! Ako se kdo strankarsko opredeli, naj se potem tudi v stranki uveljavi, naj stavi svoje zahteve, ako je ambiciozen, naj skuša priti do vodilnega mesta.

Kar stanu največ škodi, je to, da uradnik v politični organizaciji misli samo nase, ne pa na ves svoj stan in na zahteve svoje organizacije.

Malokdaj doživljamo, da bi kak uradnik interpeliral poslanca na političnem shodu, kakšno stališče zavzema napram našim stanovskim zahtevam. Dva tipa sta danes med uradništvom najbolj zastopana: nezadovoljneži, ki vsepovprek zabavljajo, ne da bi imeli poguma izvajati kake radikalnejše politične konsekvence, in slepi strankarji, ki nekritično odobravajo vse, kar njih stranka stori in slepo sledijo vodstvu. Prave politične izobrazbe je malo najti.

Kriza parlamentarizma.

Mnogo je danes ljudi, ki obupujejo nad političnim strankarstvom. Vera v parlamentarizem in moderno demokracijo peša.

Z vso upravičenostjo lahko govorimo o krizi parlamentarizma in marsikdo gleda s skrbjo v negotovo bodočnost. V političnem življenju vlada strankarski absolutizem. V parlamentu se argumenti opozicije ne uvažujejo. Odločitve padajo v strankarskih klubih. Senčne strani moderne parlamentarizma postajajo vedno očitnejše.

Stranke, kakršne so danes, smatrajo mnogi samo še kot neko potrebno zlo, ker moderna demokracija nima boljšega načina, da bi volja večine našla svoj adekvaten izraz kot politična moč v državi. Stranko

obvladujejo s svojim aparatom, zlasti s svojim tiskom, javno mnenje in ga poljubno lahko spreminjajo. Kdor nima takega strankarskega aparata na razpolago, ne pride v javnosti do prave besede.

Demokracija postaja fikcija. Svojo življensko upravičenost ima le tako dolgo, da zbujata latentne sile v narodu, jih organizira k aktivnemu udejstvovanju, da deluje za koncentracijo narodnih sil in jih usmerja k pozitivnim ciljem — ako tega več ne more, ako stranke samo razkrojavalno vplivajo v narodovem življenju, so zgubile svoj raison d'être.

Vsak pravi demokrat, ki odklanja misel na diktaturo v katerikoli obliki, vsak dober patriot, ki želi obvarovati državo pred usodnimi političnimi eksperimenti in pretreslaji, mora zato naravnost pozdravljati vsak pokret v smeri koncentracije političnih sil v skladu s demokratičnimi načeli, vsako grupacijo političnih sil, ki ustvarja neki regulativ in protitež kvarnim izrastkom strankarstva ter utrjuje demokratično misel v narodu.

V moderni demokraciji bodo dobile predvsem stanovske in strokovne organizacije visoko vrednost.

Tak zdrav protitež razkrojavalnim tendencam strankarstva predstavljajo razne interesne organizacije, predvsem stanovske in strokovne, ki z drugih kot strankarsko-po-

MIRKO VAUDA:

K novemu projektu novega šolskega zakona.

(Opombe k poglavju o smotru in učni obveznosti.)

Pri količnejšim izčrpnem proučevanju osnovnošolskega zakona bi morali razpolagati z drugimi zakoni, n. pr. z zakonom o učiteljski izbrazbi in učiteljskih, o višji pedagoški šoli, o meščanskih in strokovnih šolah, o srednjih in visokih šolah itd., kajti vse te prosvetne naprave je žal novi projekt šolskega zakona kljub mnogim klicem, zahtevam in potrebam po enotnosti vsega šolstva v državi zopet gluho prezrl.

Nimamo niti zakona o ureditvi in področju Glavnega Prosvetnega Saveta, ki nastopa kot predlagalni činitelj napram vladi oziroma prosvetnemu ministrstvu, in sicer z neverjetno in docela neumestno naglico, koje rezultati so seveda tej naglici primerljivi ter razočarajo zlasti nas Slovence neprijetno in koje končni uspeh je, kakor nam kaže usoda vseh slinih projektov, zastojanje takih osnutkov v ministrskih predalih.

Pri razmotrivanju načrta šolskega zakona nam je lahko na razpolago le: ustava, uradniški zakon, zakon o ustroju vojske in mornarice ter pravilnik o pomožnih šolah, šolah za slepo in gluho-mudo deca.

Naše kardinalne zahteve glede šolskega zakona sploh poskusim izraziti kratko v sledečih treh točkah:

litičnih vidikov zbirajo in organizirajo narodove sile — predvsem stanovske, strokovne, gospodarske. Kot politični strankar mi je kdo nasprotnik, kot pripadnik druge interesne skupine je lahko moj pristaš.

Politik je vedno borben. Njegova gesla razdvajajo narod. Nujno potrebni so drugi faktorji, ki združujejo k skupnemu delu v drugem področju, kar je politika razdvojila.

Koliko narodovih sil bi brez tega šlo v izgubo! Take organizacije so najboljša šola za vzgojo državljanških čednosti, ki so nam tako silno potrebne, predvsem prave svobodomiselnosti duhovne ter politične strpljivosti.

Bodoči politični razvoj more iti, ako hočemo rešiti demokracijo, le v to smer, da pridejo stanovske, strokovne, gospodarske in druge slične organizacije tudi v političnem življenju neposredno do veljave, da dobimo poleg političnega parlamenta kot vrhovnega tudi svoje strokovne parlamente z opredeljenim področjem.

Težko si je predstavljati drugo pot za umen politični razvoj.

Kdor deluje proti politično neodvisnim stanovskim organizacijam, kdor zanaša strankarsko smer in strankarska načela vanjo in cepi stanovske vrste po političnih geslih, deluje naravnost za propast demokracije in proti ozdravljenju političnih prilik, on poglablja nasprotstva med narodom kakor v zasmeh vsem prizadevanjem po duhovnem njegovem edinstvu.

R. F.

Kaj zahtevamo od šolskega zakona?

1. Oblikovno bodi šolski zakon široko-ovkiren, prežen in vendar jasen, nikakor utesenjen, prepodoben in dvoumen. Le v tem slučaju je upati, da se isti realizira v vseh pokrajinah naše države ter tako pripušča izneženje dopolnilnih podrobnih naredb po različnih krajevnih in prosvetnih razmerah in potrebah ter s svojo preciznostjo izključuje dvoumno razlaganje posameznih določb, kar bi enotnost šolstva le razdvojevalo ter oviralo razvoj izobrazbe.

2. Idejno zahtevamo glede vsega šolstva centralizacijo, upravno pa čim najširšo decentralizacijo, seveda s popolno ločitvijo šolske uprave od politične.

3. Naloga šolske zakonodaje je, »oživiti« organizacijo in gojitev kulture na podlagi ideje etične kulturne skupnosti. Res se naj posamezne vrste šol opredelijo v relativno samostojne sisteme, ki v svojem področju lahko delujejo brez vsakih ovir, vendar istočasno stoje v tesni medsebojni skupni zveznosti. Bila bi naj to torej nekaka enotna šolska ustava, en velik sistem manjših sistemov, torej prav imenovani:

1. z ročnim delom, oblikovanjem, eksperimentiranjem;
2. z dramatisiranjem;
3. z jezikom;
4. s pisanjem;
5. z računanjem;
6. z risanjem; vse to tvori bolj aktivno, ustvarjajočo, motorično, oblikovno stran pouka. Torej upodabljaajoči oblikovni pouk.

Opazovalni stvarni pouk in upodabljaajoči oblikovni pouk morata se po didaktičnem osnovnem principu vzajemno učinkovati, da se medsebojno vzajemno izpolnjujeta. To medsebojno ali vzajemno učinkovanje imenujemo korelacijo. In tako nastane produktiven pouk.

Korelacija povzroča intenzivno poglobitev pouka, mnogo hitrejšo apercipijo učne snovi. Otrk se s tem poukom prisili samostojno razvijati male probleme. Koncentracija pomeni za učenca zahtevo, da sam išče zveze ter da se sam bolj poglobi v snov, s tem se stopnjuje miselnost otroka. S koncentracijo uka se učitelj zavaruje proti preranemu, otroškemu duhu neprimerne nemi sistemu. Koncentracija pospešuje samodelavnost in delovni princip. Z njo se nudi otroku potrebno ponovilo, jezikovna spretnost, duševna samostojnost se razvijata. Seveda je res, da se sistematična zidava snovi posameznega predmeta s tem razruši, kar pa ni prav v nobeno škodo otrok osnovne šole.

(Nadaljevanje sledi.)